

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Πώς προφέρω και γράφω λέξεις και φράσεις;

4.1 Λέξεις, συλλαβές, συλλαβισμός

Λέξεις και συλλαβές

Όταν γράφουμε, συνδυάζουμε τα διάφορα γράμματα μεταξύ τους, ώστε να σχηματίσουμε συλλαβές, και στη συνέχεια με αυτές συνθέτουμε **λέξεις**.

Τις λέξεις τις γράφουμε χωριστά τη μία από την άλλη.

Θα φάμε καμιά φορά ή δε θα φάμε καθόλου σήμερα;

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2
Γράφω με μια λέξη: <ul style="list-style-type: none">τις λέξεις υπόψη, προπάντων, εξάλλου, εξαιτίας, επιτέλους, οπωσδήποτε, ωστόσο, επικεφαλής, καλποσέρα.τα αριθμητικά από το δεκατρία ως το δεκαεννέα.μερικές αντωνυμίες (καθετή, οποιοσδήποτε, καθεμιά).την πρόθεση σε με τη γενική και την αιτιατική του άρθρου (σε+του = στου, σε+την = στην).

Οι λέξεις αποτελούνται από **συλληλαβές**. Καθεμιά από τις τρεις τελευταίες συλληλαβές της λέξης έχει το δικό της όνομα.

	Προπαραλήγουσα	Παραλήγουσα	Λήγουσα
τα	xu	δρό	μος

Ανάλογα με τον αριθμό συλληλαβών, οι λέξεις μπορεί να είναι:

μονοσύλληλαβες	kai, va, γη, το, φως	(μια συλληλαβή)
δισύλληλαβες	έ-λα, κά-τω, πά-με	(δυο συλληλαβές)
τρισύλληλαβες	έ-κα-va, δέ-μα-τα	(τρεις συλληλαβές)
πολυσύλληλαβες	πο-δο-σφαι-ρι-στής	(περισσότερες από τρεις συλληλαβές)

Συλλαβισμός

Σήμερα κουράστηκα πολύ. Η τάξη μας καθάρισε τέσσερα χιλιόμετρα παραλία. Πήραμε μαζί μας πλαστικά γάντια και σακούλες. Δεν μπορείς να φανταστείς πόσα σκουπίδια αφήνουν πίσω τους οι άνθρωποι! Και τι δε μαζέψαμε: πλαστικές σακούλες, χαρτιά, κάθε λιογής κουτιά και μπουκάλια, καρπουζόφλουδες, σπασμένες καρέκλες. Μέχρι και μερικές πεταμένες σφυρίχτρες βρήκαμε!

Πώς μπορώ να κόψω μια λέξη στο τέλος μιας γραμμής όταν δε χωράει να τη γράψω οιλόκληρη;

Ακολουθώντας τους **κανόνες συλλαβισμού**.

KANONAΣ 1

Ένα σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνήντα συλληφίζεται με το δεύτερο φωνήν.

Π.χ. έ-χω

KANONAΣ 2

Τα δίψηφα φωνήντα, οι δίφθογγοι και οι συνδυασμοί αυ και ευ δε χωρίζονται.

Π.χ. ου-ρα-νός, γάι-δα-ρος, ναύ-της

KANONAΣ 3

Δύο σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήντα συλληφίζονται με το δεύτερο φωνήν μόνο όταν αρχίζει από αυτά ελληνική λέξη.

Π.χ. α-τμός (τμ → τμήμα)

Διαφορετικά χωρίζονται: το πρώτο πάει με το φωνήν που προηγείται και το δεύτερο με το φωνήν που ακολουθεί.

Π.χ. έρ-χομαι

KANONAΣ 4

Τρία ή περισσότερα σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήντα συλληφίζονται με το ακόλουθο φωνήν μόνο όταν αρχίζει ελληνική λέξη με τουλάχιστον τα δύο πρώτα από αυτά.

Π.χ. α-στράφτω (στ → στέγη), σφυρί-χτρα (χτ → χτίζω)

Διαφορετικά χωρίζονται: το πρώτο πάει με το φωνήν που προηγείται και τα υπόλοιπα με το φωνήν που ακολουθεί.

Π.χ. άν-θρωπος

KANONAS 5

Τα όμοια σύμφωνα χωρίζονται, δηλαδή το πρώτο πάει με το φωνήν που προηγείται και το δεύτερο με το φωνήν που ακολουθεί.

Π.χ. φεγ-γάρι, σύν-νεφο

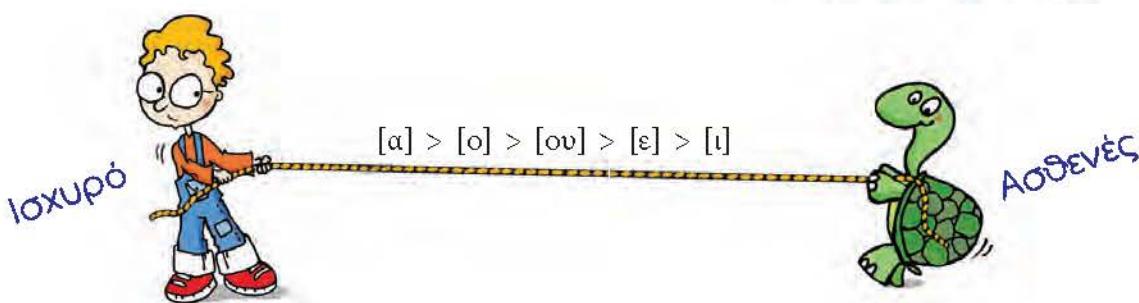
4.2

Απαλοιφή φωνήντος

Μερικές φορές, ορισμένα φωνήντα είναι δυνατόν να χαθούν όταν βρίσκονται δίπλα σε άλλα φωνήντα ή ανάμεσα σε σύμφωνα. Το φαινόμενο αυτό το λέμε **απαλοιφή φωνήντος**.

Μερικές φορές, όταν δύο φωνήντα συναντιούνται μέσα σε μια λέξη, το ένα από τα δύο απαλείφεται. Αυτό που χάνεται είναι το λιγότερο ισχυρό.

Νικόλαος → Νικόλας

παραέφαγα → παράφαγα

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πώς προφέρω και γράφω λέξεις και φράσεις;

Η Αγγελίνα να ἔρθει
το απόγευμα.

Η Αγγελίνα να ἔρθει
τ' απόγευμα

Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήνεν και η επόμενη αρχίζει από φωνήνεν, τότε χάνεται είτε το τελικό φωνήνεν της πρώτης λέξης είτε το αρχικό φωνήνεν της δεύτερης λέξης, ανάλογα με το ποιο από τα δύο είναι πιο ασθενές. Π.χ.:

το άλιογο → τ' άλιογο (χάνεται το τελικό φωνήνεν της πρώτης λέξης)

μου έριξε → μου 'ριξε (χάνεται το αρχικό φωνήνεν της δεύτερης λέξης)

Στη θέση του φωνήνεντος που χάθηκε σημειώνουμε την **απόστροφο** ('). (βλ. ενότητα 4.3).

Η απαλοιφή, όμως, δεν είναι υποχρεωτική. Μερικές φορές, μάλιστα, δε συμβαίνει καθόλου!
Π.χ. δεκαεφτά

Σε μερικές περιπτώσεις χάνεται ένα φωνήνεν ανάμεσα σε δύο σύμφωνα. Αυτό μπορεί να γίνει είτε μέσα στην ίδια λέξη είτε στο τέλος μιας λέξης, όταν ακολουθεί λέξη που αρχίζει από σύμφωνο.

σιτάρι → στάρι

Απαλοιφή φωνήνεντος ανάμεσα σε δύο σύμφωνα μέσα στην ίδια λέξη

φέρε το → φέρ' το

Απαλοιφή φωνήνεντος ανάμεσα σε δύο σύμφωνα στο τέλος μιας λέξης

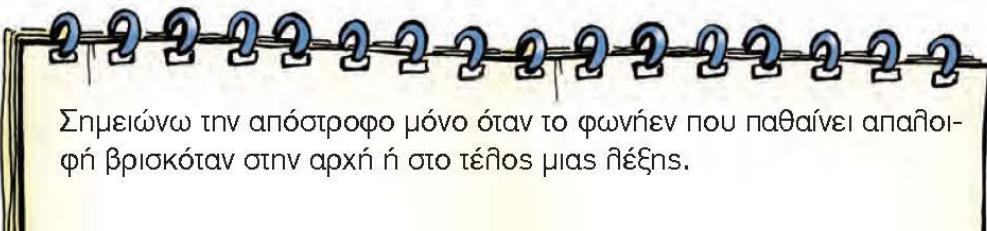
Στην περίπτωση αυτή, στη θέση του φωνήνεντος που χάθηκε σημειώνουμε την απόστροφο (').

Το επίρρημα μέσα γράφεται χωρίς απόστροφο με τελικό ζ όταν ακολουθείται από λέξη που αρχίζει από σύμφωνο.
Π.χ. Μες στη θάλασσα

Όταν ακολουθείται από λέξη που αρχίζει από φωνήνεν, τότε το μέσ' γράφεται κανονικά με απόστροφο.
Π.χ. Μέσ' από τη θάλασσα

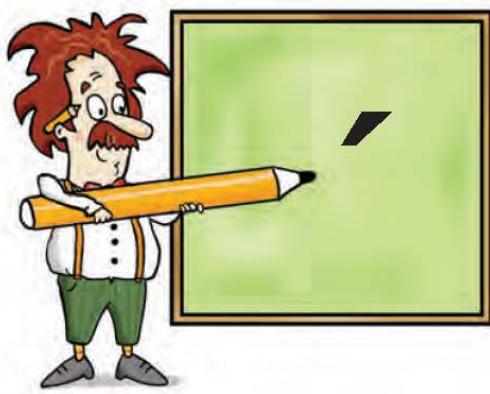
Τι να θυμάμαι όταν γράφω

Σημειώνω την απόστροφο μόνο όταν το φωνήν που παθίνει απαλοί-φή βρισκόταν στην αρχή ή στο τέλος μιας πλέξης.

4.3

Τόνος και άλλα ορθογραφικά σημεία

Ο **τόνος** (‘) μπαίνει πάνω από το φωνήν της πλέξης που προφέρεται πιο δυνατά (**λύκος, ποδόσφαιρο**). Αν είναι κεφαλαίο, ο τόνος μπαίνει μπροστά από το φωνήν (**Αγγελος**).

Παίρνουν τόνο:

- οι δισύλλαβες πλέξεις
- οι τρισύλλαβες πλέξεις
- οι ποιησύσυλλαβες πλέξεις
- οι μονοσύλλαβες πλέξεις **ή, πού; πώς;**
Ή εγώ ή εσύ.

Πού είναι; Δε μου είπε **πού** είναι.

Πώς τα πέρασες; Δε μας είπε **πώς** τα πέρασε.

Προσέξτε όμως!
Τονίζονται μόνο τα ερωτηματικά επιφρήματα πώς και πού. **Δεν** τονίζονται οι ειδικοί σύνδεσμοι πως και που, ο αποτελεσματικός σύνδεσμος που και το αναφορικό που.

Με λίγα λόγια, τα πού και πώς τονίζονται μόνο όταν με αυτά ρωτάμε!

Ανάλογα με τη συλλαβή που τονίζεται, μια πλέξη μπορεί να είναι:

οξύτονη

ο ερευνητής, η γιαγιά, το χωριό
τονίζονται στην **λίγουσα**

παροξύτονη

ο φίλος, η αρκούδα, το δάσος
τονίζονται στην **παραπλήγουσα**

προπαροξύτονη

ο άνθρωπος, η θάλασσα, το όνομα
τονίζονται στην **προπαραπλήγουσα**

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πώς προφέρω και γράφω λέξεις και φράσεις;

Ο τόνος μπαίνει στη λίγουσα, στην παραλήγουσα, στην προπαραλήγουσα, ποτέ όμως δεν μπαίνει πριν την προπαραλήγουσα.
Π.χ. κυνηγός, αγελάδα, πέρδικα

Στις λέξεις που κλίνονται ο τόνος δε μένει πάντα στην ίδια συλλαβή.
Π.χ. ο άνθρωπος – του ανθρώπου, δένω – έδενα, φαίνομαι – φαίνομαστε

Οι μονοσύλλιτες λέξεις γενικά δεν παίρνουν τόνο (εκτός από τις εξαιρέσεις παραπάνω).
Π.χ. και, να, μου, φως, γη, γεια

Μερικές φορές, ο τόνος με βοηθάει να ξεχωρίζω λέξεις που
μοιάζουν μεταξύ τους, αλλά έχουν διαφορετική σημασία. Βλ.
και ενότητα 18.3 (τονικά παρώνυμα).

νόμος – νομός πότε – ποτέ¹
πόδια – ποδιά άλλα – αλλά
όρος – ορός

Οι αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών (βλ. ενότητα 8.1) τονίζονται όταν υπάρχει κίνδυνος να θεωρηθούν κτητικές αντωνυμίες. Οι αντίστοιχες κτητικές αντωνυμίες, όμως, είναι άτονες.

Η δασκάλα **μού** είπε (= η δασκάλα είπε σ' εμένα) προσωπική αντωνυμία – τονίζεται αλλά

Η δασκάλα **μου** είπε (= η δική μου δασκάλα είπε) κτητική αντωνυμία – δεν τονίζεται

Ωστόσο, όταν οι αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών δεν υπάρχει περίπτωση να μπερδευτούν με τις ομόχρες κτητικές, τότε δεν παίρνουν τόνο.

Π.χ. Τι μας λες;

Επίσης, παίρνουν κανονικά τόνο οι λέξεις που εμφανίζονται ως μονοσύλλιτες ύστερα από απαλοιφή κάποιου φωνήντος τους.

Π.χ. είν' ανάγκη, δείξ' το

Ένας ρηματικός τύπος που έμεινε όμως άτονος μετά από απαλοιφή φωνήντος δεν ανεβάζει τον τόνο στην προηγούμενη λέξη.

Π.χ. μου έριξε → μου 'ριξε

Έγκλιση του τόνου

Ο δάσκαλός μας, ο κύριος Μνάς καθόταν απέναντί μας πολύ σκεφτικός εκείνο το πρωί.

Πολλές φορές, όταν συνδυάζω μια πέξη με μία ή περισσότερες ασθενείς αντωνυμίες (εγκλιτικά) (βλ. ενότητες 8.1 και 8.2), χρησιμοποιώ έναν επιπλέον τόνο, ο οποίος πέφτει είτε στη πλήγουσα της πρώτης πέξης είτε στην πρώτη από τις δύο αντωνυμίες. Αυτό πέργεται **έγκλιση του τόνου**.

Αυτό συμβαίνει όταν έχουμε:

α) ρήματα που ακολουθούνται από αδύνατους τύπους αντωνυμιών

π.χ. κάθεσε + την → κάθεσέ την, πάρε + του + το → πάρε τού το

β) ουσιαστικά ή επίθετα που ακολουθούνται από κτητικές αντωνυμίες

π.χ. ο δάσκαλος + μας → ο δάσκαλός μας,
η όμορφη + σας τάξη → η όμορφή σας τάξη

γ) επιρρήματα ή άκλιτες μετοχές που ακολουθούνται από ασθενείς αντωνυμίες.

π.χ. απέναντι + μας → απέναντί μας, ψάχνοντας + τα → ψάχνοντάς τα

Διαλυτικά - απόστροφος - υποδιαστολή

Μια πεινασμένη αλεπού συνάντησε έναν κακομοίρη γαϊδαράκο σ' ένα χωράφι. Σκέφτηκε πλοιόν να τον κοροϊδέψει, και του είπε πως σε ένα πλαΐνο περιβόλι υπάρχει ένας τεράστιος λαχανόκηπος με μαρούλια και μπιζέλια.
– Θ' ακούσω την αλεπού, σκέφτηκε ο γάιδαρος. Εδώ στο πλάι είναι. Ας πεταχτώ να ρίξω μια ματιά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πώς προφέρω και γράφω λέξεις και φράσεις;

Εκτός από τον τόνο, όταν γράφουμε, χρησιμοποιούμε ακόμα δύο ορθογραφικά σημάδια: τα διαλυτικά και την απόστροφο.

Τα διαλυτικά (")

γαϊδαράκος, κοροϊδεύω

Δείχνουν ότι δυο φωνήντα που βρίσκονται το ένα δίπλα στο άλλο δε σχηματίζουν δίψηφο φωνήν, αλλά προφέρονται χωριστά.

γάιδαρος, πλάι

Δε χρησιμοποιούνται όταν το πρώτο από τα δυο φωνήντα τονίζεται.

Όταν μπαίνουν σ' ένα φωνήν που παίρνει τόνο, τότε μπαίνουν δεξιά και αριστερά του τόνου: Μαΐου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 13

Γράφω στο τετράδιό μου τις λέξεις χρησιμοποιώντας διαλυτικά όπου χρειάζεται.

Θείος, εργατουπαλληλικός, χαιδεύω, καίκι, θεικός, καταπραυντικός, διυπλιστήριο, άυπνος, κοροιδεύω, υιοθετώ, μυικός, μοιρολόι, νεράιδα

Η απόστροφος (')

Η απόστροφος σημειώνεται για να δείξουμε ότι ένα φωνήν έχει απαλειφθεί.

Π.χ. τ' άλογο, μου 'ριξε, φέρ' το

Η υποδιαστολή (,)

Η υποδιαστολή χρησιμοποιείται

α) για να ξεχωρίσουμε τα ακέραια από τα δεκαδικά ψηφία ενός αριθμού.

Π.χ. 23,54

β) για να διαφοροποιήσουμε το αναφορικό ό,τι (χωρίς διάστημα μετά το κόμμα, βλ. ενότητα 8.6) από το ειδικό ότι (βλ. ενότητα 14.1).

Π.χ. Μας έφεραν ό,τι ζητήσαμε.

4.4 Σημεία στίξης

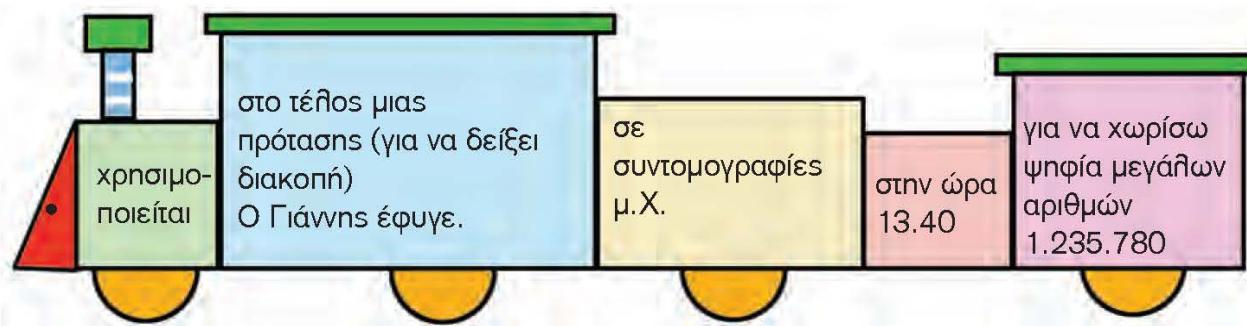
Τα σημεία στίξης είναι η τελεία .

η άνω τελεία •
το κόμμα ,
το θαυμαστικό !
οι παρενθέσεις ()
η διπλή παύλα —

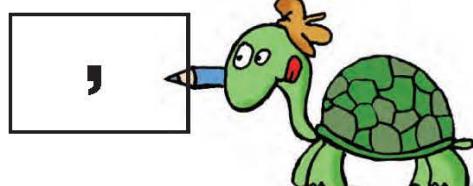
η διπλή τελεία / άνω και κάτω τελεία :

τα εισαγωγικά « »
το ερωτηματικό ;
το ενωτικό -
η παύλα —
τα αποσιωπητικά ...

Η τελεία

Το κόμμα χωρίζει...

α) Πέξεις ασύνδετες

Π.χ. Μου πρόσφεραν καφέ, γλυκό και αναψυκτικό στο αεροπλάνο.

β) φράσεις μέσα στην ίδια πρόταση

Π.χ. Μου αρέσουν τα παλιά αυτοκίνητα, τα μικρά σπίτια, οι διακοπές στη θάλασσα.

γ) ασύνδετες προτάσεις

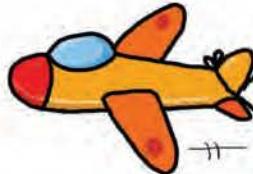
Π.χ. Ανεβήκαμε το βουνό, φτάσαμε στο καταφύγιο, μείναμε εκεί μία μέρα και μετά ξεκινήσαμε για την κορυφή.

δ) δευτερεύουσες / εξαρτημένες προτάσεις από τις κύριες

Π.χ. Αν θέλεις να πας στο χωριό, πρέπει να πάρεις το αυτοκίνητο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πώς προφέρω και γράφω λέξεις και φράσεις;

Η άνω τελεία δείχνει

διακοπή μικρότερη από αυτή που δείχνει η τελεία, αλλά μεγαλύτερη από αυτή που δείχνει το κόμμα.

Π.χ. Αυτό δεν είναι καρπούζι· είναι πεπόνι.

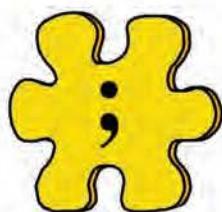
Η διπλή τελεία (άνω και κάτω τελεία) χρησιμοποιείται

Π.χ. Οι μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις είναι:
η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη,
η Πάτρα.

όταν
απαριθμούμε
μια σειρά
πραγμάτων

Π.χ. Ο Ορέστης είπε:
«Θελώ μια τούρτα για
τα γενέθλιά μου».

στον ευθύ
πόγο

Το ερωτηματικό χρησιμοποιείται στο τέλος μιας πρότασης η οποία είναι ευθεία ερώτηση (βλ. ενότητα 16.4 Β).
Π.χ. Πότε θα φύγεις;

Το θαυμαστικό χρησιμοποιείται στο τέλος μιας πρότασης η οποία εκφράζει θαυμασμό, διαταγή ή απαγόρευση. Επίσης, χρησιμοποιείται με μια ονοματική φράση σε κλητική.

Π.χ. Τί ωραία που περάσαμε στη Χίο!
Έδια δω!
Μην μπεις μέσα!
Δανά!

Οι **παρενθέσεις** χρησιμοποιούνται για να απομονώσουν μια λέξη, φράση ή πρόταση που παρεμβάλλεται σε μια άλλη φράση ή πρόταση, και μας δίνει περισσότερες πληροφορίες.
Π.χ. Ο Níkos (μια που μιλάμε γι' αυτόν) έρχεται κάθε μέρα στο σχολείο τρέχοντας.

Το ενωτικό χρησιμοποιείται:

α) στο τέλος μιας γραμμής, όταν δε χωράει οιλόκληρη η λέξη και πρέπει να την κάψουμε (βλ. ενότητα 3.3 – συλλιλαβισμός)

Π.χ. αερό-
στατο

β) για να ενώσει δύο λέξεις

Π.χ. μια επίσκεψη-αστραπή

Η **παύη** χρησιμοποιείται σε έναν διάλογο για να δείξουμε ότι αλλάζει το πρόσωπο που μιλάει.

- Πότε θα πας διακοπές;
- Τον Αύγουστο. Εσύ;
- Εγώ, μάλισταν, του χρόνου πια!

Η **διπλή παύη** χρησιμοποιείται για να χωρίσει φράσεις.

Π.χ. Ο Γιάννης θα έρθει –ελπίζω – σήμερα.

Σε **εισαγωγικά** κλείνουμε τα λόγια κάποιου, όταν θέλουμε να μεταφέρουμε κάτι όπως ακριβώς τα είπε.
Π.χ. «Ευτυχώς», μας είπε, «ήρθατε νωρίς».

Εισαγωγικά χρησιμοποιούμε, επίσης, σε τίτλους και για να παραθέσουμε μια έκφραση λέξη προς λέξη.

Π.χ. Το βιβλίο «Ο μικρός πρίγκιπας» μου άρεσε πολύ.
...το λεγόμενο «μήπο της Έριδος»

Τα αποσιωπητικά χρησιμοποιούνται:

α) για να δείξουμε ότι μια πρόταση ή σκέψη έμεινε ατελείωτη.

Π.χ. Θα 'ταν ωραία να...

Ax! Να μπορούσες να έρθεις...

β) για να οδηγήσουν σε μια λέξη ή φράση που προορίζεται να έρθει ως έκπληξη για τον αναγνώστη.

Π.χ. Ξαφνικά, ενώ καθόμουν στη θέση μου, μπήκε στο θέατρο... ο πρωθυπουργός!

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πώς προφέρω και γράφω λέξεις και φράσεις;

4.5

Τελικό -ν

Υπάρχουν ορισμένες λέξεις στις οποίες το τελικό **-ν** άθιλτε παραμένει και άθιλτε χάνεται.

Αυτές είναι:

- το άρθρο **την**
- η προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου **αυτήν, την**
- τα μόρια **δεν** και **μην**

Οι λέξεις αυτές διατηρούν το τελικό **-ν** όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από φωνήν ή από τα σύμφωνα **κ, π, τ**, τα δίψηφα σύμφωνα **μπ, ντ, γκ** και τα διπλά **ξ, ψ**.

Π.χ. **την είδα, την κοπέλα, την ντουλάπα, δεν ξέρω**

Άρα, οι λέξεις αυτές χάνουν το τελικό **-ν** όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από ένα από τα υπόλοιπα σύμφωνα: **β, δ, γ, φ, θ, χ, μ, ν, ή, ρ, σ, z**.

Π.χ. **τη δασκάλα, τη θυμήθικα, δε θέλω**

Στον γραπτό λόγο, το τελικό **-ν** διατηρείται πάντα στον ενικό του αρσενικού οριστικού και αόριστου άρθρου (**τον, έναν**) για να αποφεύγεται η σύγχυση με το ουδέτερο οριστικό και αόριστο άρθρο (**το, ένα**).

Π.χ. **τον νέο (άντρα) απλά το νέο (είδηση)**
έναν νέο (άντρα) απλά ένα νέο (είδηση)

Το τελικό **-ν** γράφεται πάντα στο άρθρο **των**, στην προσωπική αντωνυμία **αυτόν, τον** καθώς και στο **σαν**.

Π.χ. **των θαλασσών, αυτόν θέλει, τον φώναξε, σαν πύκος**

Τι θα θυμάμαι για.. τους φθόγγους, τα γράμματα και τις συλλαβές

- Οι **φθόγγοι** της ελληνικής γλώσσας χωρίζονται σε φωνήεντα: ([α], [ε], [ι], [ο], [ου]) και σύμφωνα ([κ], [π], [τ], [γκ], [μπ], [ντ], [γ], [β], [δ], [χ], [φ], [θ], [ῥ], [ρ], [ζ], [σ], [μ], [ν]).
- Η ελληνική γλώσσα έχει **24 γράμματα**. Αυτά είναι: α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ/ς, τ, υ, φ, χ, ψ, ω.
- Δίψηφα** ονομάζονται δύο γράμματα μαζί που παριστάνουν έναν φθόγγο. Αυτά είναι τα εξής: **Δίψηφα φωνήεντα**: ου, αι, ει, οι, υι. **Δίψηφα σύμφωνα**: μπ, ντ, γκ/γγ.
- Κατά την **απαλοιφή φωνήεντος** χάνεται ένα φωνήεν που βρίσκεται κοντά σε ένα άλλο φωνήεν ή ανάμεσα σε δύο σύμφωνα (π.χ. φέρε το → φέρ' το, δεκαέξι → δεκάδι).
- Όταν συνδυάζουμε μια προπαροξύτονη λέξη με μία ή περισσότερες ασθενείς αντωνυμίες, τότε χρησιμοποιούμε έναν επιπλέον τόνο. Αυτό λέγεται **έγκλιση του τόνου** (π.χ. ο δάσκαλος + μας → ο δάσκαλός μας).
- Τα **σημεία στίξης** είναι η τελεία, η άνω τελεία, η διπλή τελεία, το κόμμα, τα εισαγωγικά, τα αποσιωπητικά, η παρένθεση, το ενωτικό, η παύλα, η διπλή παύλα, το ερωτηματικό και το θαυμαστικό.

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

Βάζω τόνο:

- Σε κάθε δισύλλαβη, τρισύλλαβη ή πολυσύλλαβη λέξη.
- Στο **πού** και το **πώς** όταν είναι ερωτηματικά. Στο διασευκτικό ή **Πού** έβαλες το παζή, Ορέστη; **Πώς** θα παίξω με τις φίλες μου; Θα μου πεις ή όχι;
- Στο δεύτερο φωνήεν όταν έχω δίψηφα φωνήεντα ή τους συνδυασμούς **αυ** και **ευ**: είδα, ναύτης, γεύση

Πώς βάζω την απόστροφο:

- Όταν χρησιμοποιείται η απόστροφος, οι δύο λέξεις χωρίζονται με ένα διάστημα:
τ' άλογο, μου 'ριξε, φέρ' το

Δεν μπερδεύω:

- Το ενωτικό (-) με την παύλα (-).